

висловлюванні. Використання мінімуму мовних засобів для передачі максимуму інформації є тим чинником, який слід вітати під час вивчення іноземних мов.

При технічних можливостях (наявність відеокамери) використовують в навчальному процесі і безпосередній відеозапис, що створює додаткові прийоми роботи над комунікативними аспектами при вивченні мов. Тут можна працювати уже над безпосереднім матеріалом заняття більш різнопланово. Якість таких занять значно краща. Викладач у змозі прокручувати відеосценки багато разів, зупиняючись на важких чи некоректних мовних моментах, тобто показувати студентам методи усунення наявних недоліків. Студенти краще слідкують за власною мовою, за якістю висловлювань, уникають недоречностей як у мові, так і у поведінці при діалозі. Це сприяє досягненню і мовно-ситуативних позитивів.

Викладач не повинен зловживати у навчальному процесі використанням відео- та іншої техніки. Роль підручника при цьому не може бути ігнорованою. Творчий підхід до теми, до навчального процесу завжди є визначником кваліфікації викладача. Викладач буде навчальний процес з урахуванням конкретного стану засвоєння мови студентами та регулює дозування лексико-граматичного матеріалу. Доброго результату у підвищенні комунікативного рівня володіння іноземною мовою досягають ті студенти, які можуть включитися у непідготовлену розмову, вміють її підтримувати та завершувати. Саме відеотехніка сприяє цьому.

Але у всіх цих моментах творча роль викладача є вирішальною, адже ніяка техніка не в змозі замінити живе слово та вміння викладача керувати процесом вивчення мови.

1. *Lohfert Walter. Kommunikative Spiele für Deutsch als Fremdsprache. Spielpläne und Materialien für die Grundstufe. Max Hueber Verlag, 1993. 160 S.* 2. *Saxer Robert, Kuri Sonja, Jeran Eva-Maria. Sprache der Medien. Materialien zur österreichischen Landeskunde für den Unterricht aus Deutsch als Fremdsprache. Band 5 / Redaktion: Robert Saxer. Gesamtredaktion: Monika Gruber-Lang. Bundesministerium für Unterricht und Kunst, 1992. 184S.*

ХУДОЖНЄ СЛОВО НА ЗАНЯТТІ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ПОГЛИБЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК

© Задорожний В.В., Дужа-Задорожна М.П., 2000

ДУ “Львівська політехніка”

Вивчення іноземних мов потребує творчого підходу з боку викладача та значних розумових зусиль з боку студентів/учнів. Методи запам'ятовування інформації у кожного свої, однак викладач може сприяти кращому засвоєнню матеріалу іноземною мовою, виявивши види пам'яті у студентів/учнів опитуванням чи повторенням засвоєної навчальної теми. При цьому треба підкреслювати слухачам необхідність активізації індивідуального виду запам'ятовування, де комбінація зорово-слухово-моторної пам'яті приводить до значно кращих результатів та сприяє переведенню засвоєного матеріалу із короткотривалої пам'яті у діапазон довготривалої.

Позитивних результатів досягають при цьому ті, кого цікавить тематика заняття чи його фрагмента, адже кожен має індивідуальну потребу у тому або іншому навчальному матеріалі, який не може охопити усі інформаційні потреби цілої студентської/учнівської групи. Важливим моментом при цьому є попередня інформованість щодо тематики заняття, його граматичного та лексичного змісту. Зацікавлені студенти/учні можуть попередньо переглянути “старі” матеріали, повторити граматику, лексику до теми, адже більшість навчальних тем взаємозв’язані.

Вдалим моментом у навчальному процесі є використання художнього і, зокрема, поетичного слова, яке вирізняється своєю влучністю, барвистістю відтворення ситуативних реалій: приказки, крилаті вислови, короткі віршовані форми та ін. Інформація, побудована на такого виду фразах, фіксується пам’яттю набагато тривкіше ніж інформація у монотонно-формальному стилі. Навіть у “канонічно” витриманих текстах (науково-технічні виклади та патентні описи) зустрічаються запозичення із художнього та поетичного стилю, не говорячи про уже нейтральні фрази, на зразок: “In Kauf nehmen” (миритися з чимось), “Aus dem Alltag gegriffen” (взято із повсякденного життя), “Unter die Lupe nehmen” (перевіряти/переглядати щось/когось) і т.д.

Викладач, вмів використовуючи незвичність словесних форм, може будувати навчальний процес з оптимальним залученням первинної пам’яті, тобто сприяти перенесенню незвичних словесно-фразових форм у глибшу, довготривалу пам’ять. При цьому треба вмів використовувати слова, які мають подібність у значенні чи звучанні в рідній мові. Для запам’ятовування, наприклад, фрази “Unter die Lupe nehmen” та її українського відповідника не потрібно великих зусиль. При цьому можна розширити цю фразу новим словом “scharf” (“гостро”), яке буде стійко перебувати у довготривалій пам’яті завдяки “прозорості” цілої фрази. Рекомендується запропонувати студентам/учням створити ситуативні мікросценки з використанням фрази “Scharf unter die Lupe nehmen” (докладно/прискіпиво перевіряти/переглядати щось/когось).

Крилаті вислови класиків світової літератури є відомими загалу у перекладах. Ті, хто вивчає іноземну мову, не завжди знають ці висловлювання у мові оригіналу. Якщо запропонувати студентам/учням їх оригінальний відповідник, то якість запам’ятовування зростає на кілька порядків. Хто з нас не пам’ятає фразу з твору “Фауст” Йогана Фольфанга Гете “Зупинися мить, бо ти прекрасна...”? У мові оригіналу короткість цього вислову “Verweile doch, du bist so schön...” не викликає труднощів у запам’ятовуванні, але розширяє лексичний запас студентів/учнів. Практика показує, що вмів поєднання художнього, поетичного слова з обов’язковим програмним матеріалом сприяє кращому засвоєнню лексики, виробленню власного стилю мовлення, культурі мовлення, що є одним із завдань навчального процесу з іноземних мов. Можна відштовхуватися від цієї фрази та перейти до нової приказки “Eile mit Weile” “Спіши помаленько / хто тихіше їде – дальше заїде”, де викладач розширює синонімічне поле слова “weilen”.

Цікавою для студентів/учнів є робота із короткими віршованими формами, які можна з успіхом використовувати у повсякденному житті як фрази-кліше. Адже усталеність ситуативних фраз у комунікуванні є тим засобом, який дозволяє використовувати навіть незначні мовні навички у спілкуванні іноземною мовою. При цьому

усувається мовленнєва “скованість”, деяка неповна мовна компетентність на лексико-граматичному рівні. Відомо, що бар’єром у нестійкому лексико-граматичному матеріалі є страх бути неправильно зрозумілим. Цей момент сковує думку, викликає алогічні паузи при викладі, затруднює саме процес комунікування. Фрази-кліше сприяють плинності думки у такому процесі, заповнюють смисловий вакуум. Жвавий інтерес при вивченні теми “Листування” становить, наприклад, книжечка щирих побажань Брігіти Тайлен “Ich wünsche Dir Glück!” (“Я віштую Тобі щастя”) (див. даний вісник, розділ “Поетичний куточок”)*. Багатство та різноманіття лексики тут сприймається невимушено та легко. Її засвоєння полегшується актуальністю коротких тем, які торкаються різноманітних сфер спілкування: побажання щастя, дружби, кохання, віри та сподівання, висловлення співчуття. Викладач може запропонувати студентам/учням зробити власні варіанти перекладу рідною мовою. Робота із словом сприяє виробленню синонімічності, тобто збагаченню лексики, адже на початковому етапі вивчення мови важко відійти від одного варіанта слововжитку.

Загостренню пам’яті сприяє, як відомо, вивчення віршованих форм напам’ять. Лексика вірша повинна бути опрацьована і в окремих невіршованих фразах та реченнях. Бажано, щоб студенти/учні переповіли іноземною мовою зміст вивченого вірша власними словами, використовуючи авторське лексичне наповнення. Такий вид роботи із зацікавленням сприймається групою, дозволяє упевненіше володіти лексикою та граматиною.

Викладач може запропонувати групі, на власний смак вибрати вірш Гайнріха Гайне з його „Buch der Lieder“ („Книги пісень“), де кожен вірш торкається потаємних струн серця. Ця збірка неодноразово перекладена на багато мов, тож існує можливість зробити порівняльний момент перекладу. Цей вид роботи можна запропонувати, звичайно, завансованим групам, у яких є певний словниково-граматичний багаж. При цьому увагу можна зосередити на смислових моментах фраз з урахуванням екстралінгвального чинника “Чому перекладач вибрав саме це слово/фразу для відтворення реалії вірша?”. Прагнення зрозуміти глибинні структури поняття сприяє тривкості засвоєння самого слова/фрази. Викладач може запропонувати групі зробити власне адекватне відтворення фрагменту вірша як у віршованій (більш складніший варіант завдання), так і у невіршованій формі викладу.

Отже, використання художнього, зокрема поетичного слова, на занятті іноземною мовою є одним з дієвих засобів засвоєння лексики та граматики, що поглиблює комунікативні спроможності студентів/учнів.

* *Brigitte Theilen. Ich wünsch' Dir Glück! Ein Buch voll guter Wünsche. Fotokunst-Verlag Groh. Wörthsee bei München, 1992. 34 S.*